

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

**Ректор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

_____ Володимир БУГРОВ

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти – магістр

Освітній рівень – магістр

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 054 Соціологія

Освітньо-професійна програма – «Прикладна соціологія»

Київ – 2021

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ

«УХВАЛЕНО»

**Вченою радою факультету соціології
протокол №12 від 20 травня 2021 року**

Голова вченої ради факультету соціології

проф. Валентина ЧЕПАК

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти – магістр

Освітній рівень – магістр

Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 054 Соціологія

Освітньо-професійна програма – «Прикладна соціологія»

Гарант програми

Лариса ФОСТЕР

Київ – 2021

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування «Прикладна соціологія» (заочної форми навчання) розроблена відповідно вимог до вступу Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 054 Соціологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вступний іспит є важливим компонентом навчального процесу і призначається для всебічної та об'єктивної оцінки рівня набутих вступниками під час навчання та самопідготовки знань та вмінь, навичок практичної роботи. Їхня оцінка дозволяє не лише визначити рівень фахової підготовки вступників, але і зафіксувати слабкі місця у підготовці вступників, що є важливим для продовження їхнього навчання за освітнім рівнем «магістр».

II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

(форма проведення, вимоги до оцінювання знань, навичок і вмінь студентів)

Вступний іспит передбачає перевірку теоретичних знань та практичних вмінь, набутих вступниками або протягом навчання на освітньому рівні «бакалавр» за спеціальністю 054 Соціологія, або протягом навчання на освітньому рівні «бакалавр» за іншою спеціальністю після вивчення дисциплін «Соціологія», «Соціально-політичні студії», або у результаті самостійної підготовки; відповідати компетентностям та результатам навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 054 Соціологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Вступний іспит проводиться у письмовій формі. Екзаменаційний білет включає **тестові завдання**: закриті питання різного типу (вибір однієї альтернативи, множинний вибір, ранжування, співвіднесення двох рядів понять/визначень/ідей/авторів тощо).

Оцінка за екзаменаційну роботу виставляється комісією колегіально, затверджується підписами голови екзаменаційної комісії та членів комісії й оприлюднюється на наступний день після написання письмового іспиту.

Загальна максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу - 200.

Мінімальна позитивна оцінка іспиту з фаху складає 100 балів.

Особи, які набрали на вступному випробуванні з фаху **менше ніж 100 балів**, позбавляються права участі в конкурсі.

III. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ І ЛІТЕРАТУРА ДО ІСПИТУ

Тема 1. Соціологія як наука. Історія та сучасний стан соціологічного теоретизування.

Науковий статус і специфіка предмета соціології. Об'єкт та предмет соціології. Місце соціології в системі соціальних і гуманітарних наук. Характеристика основних функцій соціології в суспільстві.

Система соціологічного знання. Понятійно-категоріальний апарат соціології. Загальна соціологічна теорія і теорії середнього рівня. Теоретичний та емпіричний рівні узагальнення в соціології. Місце і роль емпіричних соціологічних досліджень в системі соціологічного знання. Фундаментальний та прикладний рівні соціологічного знання. Макросоціологія та мікросоціологія.

Основні етапи розвитку соціології Соціологічна концепція О.Конта. Соціологічна концепція Г.Спенсера. Теорія суспільства К.Маркса. Німецька формальна соціологія. Соціологізм Е.Дюркгейма. Розуміюча соціологія М.Вебера. Чиказька школа в соціології. Інтегральна соціологія П.Сорокіна. Структурний функціоналізм (Т.Парсонс, Р.Мертон). Символічний інтеракціонізм (Дж.Мід, Г. Блумер). Драматургічна соціологія І. Гофмана. Етнометодологія Г.Гарфінкеля. Феноменологічна соціологія (А.Шюц, П.Бергер, Т.Лукман). Теорія структурації Е.Гіденса. Постструктуралізм П.Бурдьє.

Поліпарадигмальний статус сучасної соціології. Класифікація основних соціологічних парадигм (за Дж.Рітцером).

Література:

1. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ століття. Посібник. – К.: «Либідь», 1996. – С.33-44, 54-88, 125-181.
2. Рітцер Дж. Современные социологические теории. 5-е изд. – СПб: «Питер», 2002. – 688 с.

3. Соціологія: Навчальний посібник/ За ред.С.О.Макеєва. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ: Товариство "Знання", 2003 – 455 с. (Розділ 1. С.17 – 59).
4. Соціологічна теорія: традиції та сучасність : Навчальний посібник / За ред. А.Ручки. – К., 2007. – с.7-25.
5. Черниш. Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2009. – 468 с. (Розділ 1. С.17-69).
6. Черниш Н. Соціологія сьогодні: тенденції та перспективи розвитку / Н. Черниш // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2017. - № 4. - С. 5-21.

Тема 2. Суспільство як система.

Поняття суспільства та його основні ознаки. Суспільство як соціальна система. Основні компоненти суспільства як соціальної системи. Концепція соціальної системи Т.Парсонса. Типи суспільств: доіндустріальні (традиційні), індустріальні, постіндустріальні (інформаційні). Модерні та постмодерні суспільства. Соціальні процеси: сутність, форми та види. Поняття соціальної зміни, кількісні та якісні зміни. Соціальний розвиток. Еволюційні, революційні, реформаційні, модернізаційні та трансформаційні зміни. Стагнація в суспільному розвитку.

Література:

1. Гіденс Е. Соціологія. – К. : Основи, 1999 р. – 835 с. (С.66 – 89).
2. Головаха Є. Українське суспільство: шляхи трансформації / Є. Головаха // Український соціологічний журнал.- 2016.- № 1-2 – С.26-30 - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
3. Черниш. Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – К.: Знання, 2009. – 468 с. (Розділ 1. С.127 - 141).
4. Штомпка П. Социология социальных изменений / Пер. с англ. под ред. В.А.Ядова. - М.: Аспект-Пресс, 1996. - 416 с. (С.93 -129).
5. Штомпка П.Соціологія. Аналіз суспільства. – Львів: Колір ПРО, 2020 – 800 с. (С.455 - 471).

Тема 3. Культура як елемент соціальної системи.

Поняття культури. Ціннісно-нормативний, символічний та матеріальний аспекти культури. Соціальні функції культури. Форми та види культури. Матеріальна та духовна культура. Панівна культура, субкультура та контркультура. Поняття соціалізації. Основні етапи соціалізації індивіда. Фактори, агенти та механізми соціалізації. Особистість як об'єкт і суб'єкт соціальних взаємодій та суспільних відносин. Мікро і макросередовище формування та розвитку особистості. Поняття “норми” та “патології”. Девіантна поведінка, її суть. Девіантна та делінквентна поведінка. Типи девіацій.

Література:

1. Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1999 р. – 835 с. (С.34 – 63).
2. Ручка А. Цінності і типи ціннісної ідентифікації в сучасному соціумі / М.Наумова, А.Ручка // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Т. 1, вип. 1 (15) / [гол. ред. д. соціол. н. М.О. Шульга]. — К.: ІС НАНУ, 2013. – С. 285–297.
3. Черниш Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2009. – 468 с. (Розділ 3. С.278 – 302).
4. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. – Львів: Колір ПРО, 2020 – 800 с. (С.241 – 265).

Тема 4. Соціальна структура та стратифікація.

Соціологічне уявлення про структуру. Основні елементи соціальної структури. Типологія соціальної структури. Соціальний статус: сутність, характеристики, види. Соціальна роль: сутність, характеристики, види. Функції соціальної ролі. Рольовий набір. Соціальна ідентичність та її види. Ансамбль ідентичностей, конфлікт ідентичностей. Соціальні групи та їх види (первинні і вторинні групи, референтні групи, малі та великі групи, формальні і

неформальні групи). Основні ознаки соціальної групи. Соціальні класи та фактори їх утворення. Види класових структур. Поняття соціальної стратифікації. Форми та види стратифікації. Історичні типи стратифікації. Теорія соціальної стратифікації П.Сорокіна. Соціальна мобільність та її різновиди. Канали соціальної мобільності. Концепція структурації суспільства (Е.Гідденс). Економічний, культурний капітали та їх індикатори (П.Бурдьо). Людський і соціальний капітали, їх індикатори (Дж.Колмен).

Література:

1. Бурдьє П. Социальное пространство и генезис классов // Бурдьє П. Социология соціального пространства. – СПб.: «Алтейя», 2007. – С. 14-49. – Режим доступу: http://socioline.ru/files/5/39/sociologiya_socialnogo_prostranstva.pdf
2. Гідденс Е. Соціологія / Пер.з англ. – Розділи 10, 5, 6, 9. – К., Основи. – 1999. – Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-173.html>
3. Коваліско Н. В. Стратифікаційний аналіз сучасного суспільства: [навч. посіб.] / Н. В. Коваліско. – Львів: «Магнолія 2006», 2013. – 312 с.
4. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий // Общественные науки и современность. - 2001. № 3. - С.122-139. - Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/data/217/076/1232/011kOULMAN.pdf>
5. Куценко О. Соціальні класи: соціологічні інтерпретації і підходи до вивчення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія. – № 5, 2014. – С. 69-75.
6. Підходи до класового аналізу: колективна моногр. / за ред. Е. О. Райта; перекл. з англ. О. Симончук. – К.: Інститут соціології НАН України, 2019. – 287 с.
7. Симончук О. Картографування класів: традиції та новації. Соціологія: теорія, методи, маркетинг / О. Симончук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2016. – № 1. – С. 26-51.

Тема 5. Соціальні інститути та організації.

Поняття соціального інституту. Соціальні потреби та соціальні інститути. Соціальні інститути як засоби організації і регулювання суспільних відносин. Структурні компоненти соціальних інститутів. Соціальні інститути, норми і соціальний контроль. Поняття соціального контролю. Види соціального контролю. Функції соціального контролю. Формальний та неформальний контроль. Інститути та агенти соціального контролю. Соціальні санкції, їх види. Типологія соціальних інститутів. Формальні та неформальні інститути. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Соціологічне тлумачення поняття організація. Основні характеристики соціальних організацій. Основні структурні елементи організації. Типологія організацій. Формальні та неформальні організації. Бюрократія як специфічний вид соціальних організацій.

Література:

1. Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1999 р. — 835 с. (С. 174- 251; с. 341-539).
2. Головаха Є. Пострадянська деінституціоналізація і становлення нових соціальних інститутів / Є. Головаха, Н. Паніна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. – №4. – С. 5-22.
3. Гурко Е. М. Теоретические подходы к изучению трансформации института семьи // Социологический журнал. – 2020. – № 1. – С. 31-54.
4. Матусевич В. Соціальний інститут: функція, генеза, структура / В. Матусевич // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – №4. – С. 43-56.
5. Соціологія: Навчальний посібник/ За ред.С.О.Макеєва. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Товариство "Знання", 2003 – 455 с. (Розділ 5. С.188 – 210).
6. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. – Львів: Колір ПРО, 2020 – 800 с. (С.436 – 452).

Тема 6. Соціологічне дослідження: сутність, типи, етапи.

Поняття соціологічного дослідження. Функції соціологічного дослідження. Види соціологічних досліджень. Основні етапи соціологічного дослідження.

Програма соціологічного дослідження як виклад і обґрунтування методологічних, методичних і процедурних основ дослідження. Основні елементи методологічного та процедурного розділів програми соціологічного дослідження.

Методи збору соціологічної інформації. Метод опитування та його різновиди. Спостереження. Аналіз документів. Якісні методи в соціології.

Генеральна та вибіркова сукупності. Вибірковий метод. Поняття репрезентативності.

Література:

1. Браймен А., Белл Э. Методы социальных исследований. Группы, организации и бизнес — Х.: Гуманитарный Центр, 2012. —776 с. (С. 31-185, С.633-673, С.700-743).
2. Бутенко И.А. Организация прикладного социологического исследования. - М.: Тривола, 1998. – С.53-83, С.129-177, С.187-207.
3. Горбачик А.П., Сальнікова С.А. Аналіз даних соціологічних досліджень засобами SPSS: Навч. посібник. – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008.- 167 с. (С. 41-95, С.123-160)
4. Готлиб А.С. Введение в социологическое исследование: Качественный и количественный подходы. Методология. – М.: Флинта; МПСИ, 2005. – С.37-76, С.117-153, С.353-358.
5. Девятко И.Ф. Методы социологического исследования. - Екатеринбург: Изд-вл Урал. ун-та, 1998 – С.15-101.
6. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій/ 2-е видання. - К., 2007. – С. 25-36, С. 37-42, С.71-122, С.172-235.
7. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования: Учебное пособие. – 3-е изд. - М.: Омега-Л, 2007. – С.38-81, 126-193, 257-297.
8. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник / За ред. Н.Костенко, Л.Скокової. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. – С. 8-47, С.174-186, С.271 - 297.